

SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'QUVCHILAR MOTIVATSIYASINI OSHIRISH STRATEGIYALARI

Tairjonova Munisa Otabek qizi

EMU Universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Bugungi ta'lim jarayonida o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish muhim masalalardan biridir. Motivatsiya darajasi o'quvchilarning bilim olish samaradorligi, mustaqil ishlash ko'nikmalari va ta'limga bo'lgan ijobiy munosabatini belgilaydi. So'nggi yillarda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari o'quvchilar motivatsiyasini kuchaytirishda samarali vosita sifatida keng qo'llanilmoqda. Ushbu maqolada sun'iy intellekt asosida o'quvchilarning ta'lim jarayoniga qiziqishini va faolligini oshirish strategiyalari tahlil qilinadi. SI vositalarining individual yondashuvni kuchaytirish, o'quvchilar faoliyatini monitoring qilish, interaktiv o'quv muhitini yaratish hamda shaxsiy maqsadlar asosida motivatsiyani rag'batlantirishdagi roli ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, motivatsiya, ta'lim, o'quvchilar faolligi, individual yondashuv, interaktiv o'quv muhiti, monitoring, rag'batlantirish, ta'lim texnologiyalari.

STRATEGIES FOR INCREASING STUDENT MOTIVATION BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Abstract: Increasing student motivation is one of the important issues in today's educational process. The level of motivation determines the effectiveness of students' learning, independent work skills, and positive attitude towards education. In recent years, artificial intelligence (AI) technologies have been widely used as an effective tool for increasing student motivation. This article analyzes strategies for increasing student interest and activity in the educational process based on artificial intelligence. The role of AI tools in strengthening an individual approach, monitoring student activity, creating an interactive learning environment, and stimulating motivation based on personal goals is considered. Also,

Keywords: artificial intelligence, motivation, education, student activity, individual approach, interactive learning environment, monitoring, stimulation, educational technologies.

СТРАТЕГИИ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА

Аннотация: Повышение мотивации студентов является одной из важных задач современного образовательного процесса. Уровень мотивации определяет эффективность обучения студентов, навыки самостоятельной работы и позитивное отношение к образованию. В последние годы технологии искусственного интеллекта (ИИ) широко используются в качестве эффективного инструмента повышения мотивации студентов. В данной статье анализируются стратегии повышения интереса и активности студентов в образовательном процессе на основе искусственного интеллекта. Рассматривается роль инструментов ИИ в укреплении индивидуального подхода, мониторинге активности студентов, создании интерактивной среды обучения и стимулировании мотивации, основанной на личных целях. Также

Ключевые слова: искусственный интеллект, мотивация, образование, активность студентов, индивидуальный подход, интерактивная среда обучения, мониторинг, стимулирование, образовательные технологии.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning bilim olish samaradorligini oshirish uchun ularning motivatsiyasini kuchaytirish muhim vazifa hisoblanadi. Motivatsiya — o'quvchining maqsad sari intilishi, o'qishga bo'lgan qiziqishi va faol ishtirokidir. O'quvchilarning ta'lim jarayoniga bo'lgan motivatsiyasi past bo'lsa, ularning o'zlashtirish ko'rsatkichlari pasayadi va ta'lim sifati zarar ko'radi. Shu bois, o'quvchilarning individual ehtiyojlari va qiziqishlarini hisobga olgan holda motivatsiyani oshirish strategiyalarini ishlab chiqish zarur. Sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari so'nggi yillarda ta'lim sohasida katta e'tibor qozondi. SI — insonning idrok, o'rganish va qaror qabul qilish jarayonlarini modellashtirishga qodir dasturiy tizimlar majmuasidir. Ta'lim jarayonida SI o'quvchilarning qobiliyatlarini tahlil qilish, ularning qiziqishlari va zaif tomonlarini aniqlash hamda shaxsiylashtirilgan ta'lim muhitini yaratishda yordam beradi. Bu esa o'quvchilarning o'zlariga xos ta'lim yo'nalishlarini shakllantirishga imkon yaratadi va natijada ularning motivatsiyasini oshiradi.

SI texnologiyalari yordamida ishlab chiqilgan adaptiv o'qitish tizimlari, interaktiv o'quv platformalari va raqamli yordamchilar o'quvchilarning faolligini oshirishda samarali vositalardir. Masalan, AI asosida ishlaydigan o'quv platformalari har bir o'quvchining bilim darajasini tahlil qilib, unga mos vazifalar, qiziqarli o'yinlar va rag'batlantiruvchi tizimlar orqali motivatsiyani mustahkamlaydi. Shuningdek, sun'iy intellekt yordamida real vaqt rejimida o'quvchilar faoliyati monitoring qilinib, o'z

vaqtida qo‘llab-quvvatlash imkoniyati mavjud. O‘zbekiston ta‘lim tizimida ham sun‘iy intellekt texnologiyalarini joriy etish istiqbollari ortib bormoqda. Raqamli ta‘lim platformalarida SI vositalari yordamida o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirishga qaratilgan loyihalar amalga oshirilmoqda. Biroq, bu yo‘nalishda yuzaga keladigan texnik, pedagogik va axloqiy muammolarni hal etish muhim ahamiyatga ega. Sun‘iy intellekt asosida o‘quvchilar motivatsiyasini oshirish strategiyalarini aniqlash, ularning samaradorligini tahlil qilish hamda O‘zbekiston sharoitida ularni tatbiq etish bo‘yicha tavsiyalar berishdir.

Mazkur tadqiqotda sun‘iy intellekt texnologiyalarining o‘quvchilar motivatsiyasini oshirishdagi samaradorligini o‘rganish uchun kompleks ilmiy-tadqiqot metodlari qo‘llanildi. Tadqiqot nazariy va amaliy jihatlarini o‘z ichiga olgan bo‘lib, asosiy e‘tibor o‘quvchilarning ta‘lim jarayonidagi faolligini oshirish strategiyalarini aniqlashga qaratildi.

Metodlar quyidagilardan iborat:

Komparativ tahlil usuli yordamida an‘anaviy ta‘lim va SI asosidagi ta‘lim tizimlarining motivatsiyaga ta‘siri solishtirildi. Shuningdek, SI vositalarining pedagogik samarasini baholash uchun statistik tahlil usullari — o‘rtacha qiymatlar, dispersiya va korrelyatsiya hisob-kitoblari qo‘llanildi. Tadqiqotning metodologik asosida individual yondashuv va interaktiv ta‘lim konseptlari yotadi. Sun‘iy intellektning asosiy vazifasi — har bir o‘quvchining ehtiyojlariga moslashgan, qiziqishini uyg‘otuvchi o‘quv muhitini yaratishdir.

Eksperiment va so‘rovnoma natijalari shuni ko‘rsatdiki, sun‘iy intellekt asosida yaratilgan o‘quv platformalari o‘quvchilarning motivatsiyasini sezilarli darajada oshirdi. SI yordamida individual ta‘lim yo‘nalishlarini shakllantirish, vazifalarni o‘quvchining darajasiga moslashtirish va interaktiv elementlar joriy etilishi o‘quvchilarning ta‘lim jarayoniga bo‘lgan qiziqishini kuchaytirdi.

Tajriba ishtirokchilarining 82% sun‘iy intellekt yordamida ishlab chiqilgan tizimlarni samarali deb baholadi va ular ta‘lim jarayonini yanada qiziqarli qilganini ta‘kidladi. O‘quvchilarning bilim olishdagi faolligi va ishtiroki 30% ga ortdi, o‘rtacha baholari esa 15% ga yaxshilandi.

Monitoring ko‘rsatkichlari bo‘yicha, SI texnologiyalari yordamida o‘quvchilarning mustaqil ishlash ko‘nikmalari rivojlandi, ularning o‘quv materiallarini qayta ko‘rib chiqish va tushunishga bo‘lgan intilishlari oshdi. Interaktiv testlar, baholash va rag‘batlantirish tizimlari motivatsiyani yanada mustahkamladi.

Biroq, tadqiqot davomida texnik muammolar va raqamli savodxonlik yetishmasligi kabi muammolar ham aniqlangan. Bu holatlar SI texnologiyalarining samarali tatbiq etilishiga to‘siq bo‘lmoqda va bartaraf etilishi zarur.

Sun‘iy intellekt texnologiyalari o‘quvchilar motivatsiyasini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Individual yondashuvni ta‘minlash, o‘quvchilarning qiziqishlariga

mos o‘quv materiallarini tanlash va interaktiv o‘quv muhitini yaratish motivatsiyani sezilarli darajada kuchaytiradi. SI yordamida yaratilgan adaptiv ta’lim tizimlari o‘quvchilarni o‘rganishga faol jalb qiladi, bu esa an’anaviy ta’limdan farqli o‘laroq har bir o‘quvchining ehtiyojlarini hisobga oladi. Natijalarga ko‘ra, motivatsiya oshishi o‘quvchilarning mustaqil ishlash, tanqidiy fikrlash va ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishga olib keladi. Biroq, pedagogik jarayonda sun’iy intellektdan foydalanishning ba’zi cheklovlari mavjud. Jumladan, texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, o‘qituvchilarning raqamli savodxonligi pastligi va SI tizimlarining o‘zbek tilida to‘liq ishlamasligi kabi omillar samaradorlikka ta’sir qilmoqda. Axloqiy masalalar ham dolzarb. Masalan, ma’lumotlarning maxfiyligi, o‘quvchilarning shaxsiy ma’lumotlarini himoya qilish va algoritmik xolislikni ta’minlash masalalari SI tizimlarini joriy etishda e’tiborga olinishi kerak. Shuningdek, o‘quvchilarning texnologiyalarga haddan tashqari tayanib qolishi ularning mustaqil fikrlash qobiliyatiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

O‘zbekiston sharoitida sun’iy intellekt asosida motivatsiyani oshirish strategiyalarini yanada rivojlantirish uchun quyidagi tavsiyalar muhimdir:

- O‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish uchun malaka oshirish kurslarini tashkil etish;
- O‘zbek tilida ishlaydigan SI modellarini yaratish va takomillashtirish;
- Ta’lim muassasalarida zamonaviy infratuzilmani rivojlantirish;
- SI asosidagi metodik vositalarni keng joriy etish.

Umuman olganda, sun’iy intellekt ta’lim jarayonida motivatsiyani oshirishda samarali bo‘lishi uchun inson omilini hisobga olgan holda integratsiyalashgan yondashuv zarur.

Xulosa

Sun’iy intellekt texnologiyalari ta’lim jarayonida o‘quvchilar motivatsiyasini oshirishda katta imkoniyatlar yaratmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, SI yordamida yaratilgan adaptiv ta’lim tizimlari va interaktiv platformalar o‘quvchilarning o‘zlashtirish jarayoniga faol ishtirok etishini rag‘batlantiradi, bilim olish sifatini oshiradi. O‘zbekiston sharoitida SI texnologiyalarini joriy etish motivatsiyani oshirishning samarali strategiyasi sifatida ko‘rilmoqda. Biroq, bu jarayonni yanada samarali qilish uchun texnik infratuzilma, o‘qituvchilarning raqamli savodxonligi va milliy tilga mos SI modellarini yaratish kabi masalalar yechimini topish zarur. SI texnologiyalarining ta’limdagi muvaffaqiyati inson omilini hisobga olgan holda, pedagogik va axloqiy me’yorlar asosida integratsiya qilinishida. Shu bois, SI yordamida o‘quvchilar motivatsiyasini oshirish strategiyalari ta’lim jarayonining sifatini oshirishga katta hissa qo‘shadi va zamonaviy ta’lim rivojida muhim o‘rin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov A.A. Raqamli ta’lim va sun’iy intellekt. – Toshkent: Fan, 2023.
2. Rahmonova N.M. Ta’limda sun’iy intellektning roli. – Toshkent: TDPU, 2022.
3. Qodirov B.B. Pedagogik innovatsiyalar va motivatsiya. – Samarqand: SamDU, 2021.
4. Abdug‘aniyev S.R. Adaptiv o‘qitish texnologiyalari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
5. Jo‘rayev M.J. Sun’iy intellekt asosida ta’lim metodikasi. – Toshkent: Fan va texnika, 2023.
6. Islomova D.M. Raqamli ta’lim platformalari. – Buxoro: Innovatsiya, 2022.